

Felt 6 Varangerhalvøya vest

FINNMARKSKOMMISSJONENS RAPPORT FOR FELT 6 VARANGERHALVØYA VEST ER NÅ OFFENTLIGGJORT.

GENERELT OM FELT 6

Feltet består av all grunn i kommunene Båtsfjord og Berlevåg som Finnmarkseiendommen (FeFo) har forvaltet etter at finnmarksloven trådte i kraft (1. juli 2006).

Kommisjonens konklusjoner bygger på alminnelige rettsprinsipper om rettighetserverv ved langvarig bruk. For at en utøvd bruk skal gi grunnlag for erverv av rettigheter, må den være langvarig og sammenhengende, ha hatt et visst omfang og bygge på en oppfatning om at bruken er rettmessig.

Kommisjonen har konkludert med at FeFo eier grunnen i feltet, men et areal på vel 30 000 dekar i Gulgo fjord i Berlevåg kommune står i en særstilling. Da stedet ble fraflyttet tidlig på 1970-tallet var det her etablert en kollektiv rett til utmarksbruk for bygdefolket på linje med en grunneiers rett. Retten har ikke falt bort, men kan ikke utnyttes før det igjen blir etablert en fastboende bygdebefolkning i Gulgo fjord. Inntil videre ligger derfor eierbeføyelsene til FeFo.

Lokalbefolkningen i feltet har for øvrig i sine tradisjonelle bruksområder opparbeidet kollektiv bruksrett til ulike former for utmarksbruk. Det er også ervervet bruksrett til reindrift i feltet. Både lokalbefolkningens og reindriftsutøvernes rettigheter må utøves innenfor lovgivningens rammer.

Konklusjonene er enstemmige med unntak av at det er ulike oppfatninger om det rettslige grunnlaget for retten til elgjakt, og om fiskeretten i Trollfjordelva i Berlevåg kommune. Konklusjonene kan bringes inn for Utmarksdomstolen for Finnmark innen 16. april 2017.

LOKALBEFOLKNINGEN I FELTET

Lokalbefolkningen i feltet har i sine respektive tradisjonelle bruksområder opparbeidet kollektiv bruksrett til de bruksformene de tradisjonelt har utnyttet. Dette omfatter blant annet bufebeite i utmark, fiske i ferskvann, jakt på og fangst av småvilt, sanking av egg og dun og multeplukking. Rettighetene har et selvstendig grunnlag ved siden av finnmarksloven, men går ikke ut over lovens rammer. Lokalbefolkningen har også ervervet rett til sanking av rekved og enkelte andre bruksformer som ikke er regulert i finnmarksloven, men som har inngått i deres tradisjonelle ressursutnyttelse.

Rettighetene er ikke eksklusive, men har karakter av fortrinnsrettigheter innenfor lokalbefolkningens tradisjonelle bruksområder. De lokale rettighetene er beskyttet mot opphevelser og omfattende innskrenkninger. Rettighetenes selvstendige grunnlag medfører også at FeFo kan ikke disponere over rettighetene på en måte som fortrenger lokale brukere fra deres tradisjonelle høstingsområder.

Når det gjelder elgjakt er det enighet om rettens innhold, men tre medlemmer (Gauslaa, Andersen og Heggelund) anser dette som en lovbestemt rett. Ett medlem (Magga) anser elgjakt som del av en opprinnelig jaktrett med et selvstendig rettsgrunnlag.

REINDRIFT

Det er i feltet etablert en alminnelig reindriftsrett med grunnlag i alders tids bruk. Retten har det innholdet som er angitt i reindriftsloven. Rettens selvstendige karakter gir den vern mot opphevelser og omfattende innskrenkninger. Siidaandelshaverne i Reinbeitedistrikt 6 (Varangersiidaen) og Reinbeitedistrikt 7 (Rakkonjárga) har andel i retten innenfor de respektive distriktsgrensene.

FOR MER INFORMASJON:

www.finnmarkskommisjonen.no

Telefon: 78 92 64 40

finnmarkskommisjonen@domstol.no

Kommisjonen har særskilt vurdert reindriftsretten på Båtsfjordsneset, mellom Kongsfjorden og Båtsfjorden. Retten her kan utnyttes av Rakkonjårga i henhold til gjeldende grense mellom Polmak og Varanger reinsogn. Varangersiidaens rett til Båtsfjordsneset er for tiden ikke virksom.

KRAV OM KOLLEKTIVE RETTIGHETSERVERV

Berlevåg jeger og fiskerforening har forpaktet Kongsfjordelva i Berlevåg kommune i nesten 75 år. Foreningen har rett til fortsatt forpaktning på liknende vilkår som hittil. FeFo kan ikke utvikle **forpaktningsforholdet** uten saklig grunn. Befolkningen i Kongsfjord og Veidnes har rett til å fiske der på samme vilkår som medlemmene i Berlevåg JFF.

Kongsfjord bygdelaag har reist spørsmål om erverv av bruksrettigheter i Kongsfjordområdet i Berlevåg kommune. Kommisjonen legger til grunn at de som sogner til Kongsfjord og Veidnes har en kollektiv lokal bruksrett til utmarkshøsting. Bruksretten har karakter av en rettslig beskyttet fortrinnsrett.

Grunneiere og hytteeiere i Gulgojford i Berlevåg kommune har krevd kollektiv eiendomsrett til et areal på vel 30 000 dekar. Vilåarene for rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk var oppfylt da stedet ble fraflyttet rundt 1970. Retten har imidlertid karakter av en bygdelaagsrett og kan dermed ikke utnyttes før stedet igjen får en fastboende bygdebefolkning.

Flertallet i kommisjonen (Gauslaa, Heggelund og Magga) anser tilknytningen mellom den tidligere fastboende befolkningen, dagens grunneiere og hytteeiere som tilstrekkelig til at disse kan utnytte den delen av bygdelaagsretten som gjelder fisket i Trollfjordelva. Fiskeretten har grunnlag i et særlig rettsforhold, og er dermed ikke undergitt FeFos forvaltning. Mindretallet (Andersen) anser ikke tilknytningen som tilstrekkelig til at grunneierne og hytteeierne har en særlig fiskerett.

Lokale grunneiere og hytteeiere har på sedvanerettslig grunnlag rett til båtlandingsplasser (båttøer) i området. Det er også ervervet en rett til nødvendig motorferdsel i utmark langs tradisjonelle ferdelsårer i forbindelse med næringsmessig utmarkshøsting. Retten omfatter ikke bruk av motorkjøretøy i forbindelse med atkomst til og fra Gulgojford.

Hytteeiere i Store Molvik i Berlevåg kommune har med grunnlag i lokal sedvanerett, jf. også reglene om bruksrettshevd, rett til båtlandingsplasser (båttøer) i området. Da stedet ble fraflyttet tidlig rundt 1960 var det også etablert en lokal særrett til utmarksbruk i området som blant annet omfattet fisket i Molvikvannet og Storelva. Dagens hytteeiere kan imidlertid ikke anses som en naturlig rettsetterfølger etter den tidligere fastboende befolkningen. De har derfor ikke andel i den gamle særretten, og har heller ikke med grunnlag i reglene om hevd ervervet en selvstendig særrett til fiske.

Tana og omegn sjølaksefiskerforening har fått medhold i at sjølaksefiske med faststående redskap er en rettighet som har et selvstendig grunnlag i alders tids bruk. Retten er beskyttet mot opphevelser og omfattende innskrenkninger. FeFo må ved tildeeling av lakseplasser unngå at lokale brukere fortrenge fra deres tradisjonelle fiskeområder. Inndragningen av statlige lakseplasser i årene mellom 1976 og 1981 var et inngrep i en rett som i prinsippet hadde ekspropriasjonsrettslig vern.

KRAV OM INDIVIDUELLE RETTIGHETSERVERV

Ole Tore Jensen har med grunnlag i alders tids bruk ervervet en individuell særrett til lakseplass nr. 218 i Berlevåg kommune. Retten er underlagt FeFos utvisning, men Jensen har rett til utvisning på plassen så lenge han søker om dette. Jensens familie hadde med grunnlag i alders tids bruk også ervervet særrett til lakseplass nr. 216 da denne i 1987 ble utvist til andre. Denne utvisningen var dermed et inngrep i en ekspropriasjonsrettslig vernet rettighet.